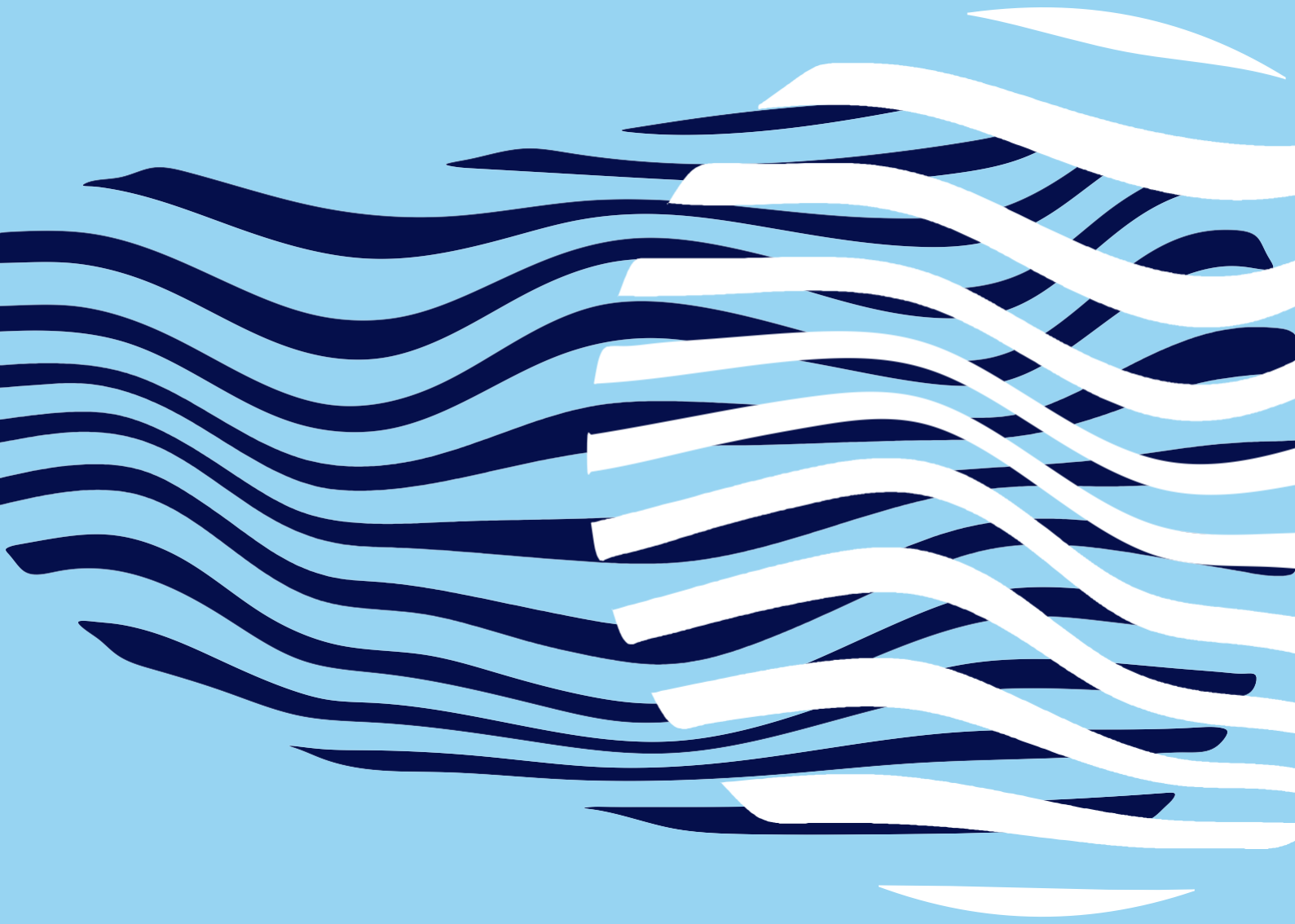
Annual Conference 2026

Hope MANIFESTO

#HISTORYANDHOPEMANIFESTO

EuroClio

HOUSE OF EUROPEAN HISTORY

An initiative of the European Parliament

Om manifestet

Som led i EuroClios 32. årskonference i 2026: *Historie og håb: Læring med henblik på forandring* etablerede Huset for Europæisk Historie og EuroClio fælles rum for udveksling om og refleksioner over dette års tema. Denne kollektive proces, der blev iværksat af Huset for Europæisk Historie, og som bygger på de mange bidrag, der blev indsamlet på Håbets mur – en visuel tidslinje udviklet af EuroClio – samt deltagelsesbaserede workshopper og skriftlige overvejelser under konferencen, dannede baggrund for det endelige **Manifest om håb**.

Manifestet samler refleksioner, erfaringer og tilsagn fra omkring **250 historielærere og -undervisere**, som bidrog til dets udvikling gennem en struktureret deltagelsesbaseret proces under konferencen.

Manifestet om håb er historielærersamfundets kollektive udtryk og et fælles referencepunkt for en bredere dialog. Det er forankret i faglig praksis og blevet til gennem udveksling af idéer. Det henvender sig først og fremmest til undervisere og elever i og uden for Europa, men kan også deles med institutioner og organisationer, der beskæftiger sig med spørgsmål om demokrati, uddannelse og social samhørighed.

Det blev udformet som en kollektiv og lærerstyret tekst om historieundervisningens rolle i en tid med usikkerhed. Formålet er i en kortfattet og tilgængelig form at udtrykke, hvordan lærere forstår historieundervisningens bidrag til kritisk tænkning, det demokratiske liv og mangfoldigheden af perspektiver, samt at fremhæve den rolle, som håb spiller som en meningsfuld pædagogisk ledetråd.

Forskellige aktiviteter gjorde det muligt at indfange en bred vifte af praksis, bekymringer, forhåbninger og tilsagn fra konferencefællesskabet.

Et redaktionsudvalg bestående af ti frivillige lærere og undervisere arbejdede på at konsolidere og strukturere disse bidrag i en sammenhængende endelig tekst. Udvalgets rolle var at sikre klarhed, redaktionel sammenhæng og være tro mod den kollektive proces, som manifestet udsprang af.

Redaktions-udvalget

Redaktionsudvalgets medlemmers underskrift

Emer Shanahan

Juraj Varga

Wouter Smets

Kamila Ropero

Mirela Sakej

Sérgio Neto

G.Rósa Eyvindardóttir

Jordi Van den Hoven

Lejla Čaušević

Sinead Fitzsimons

Manifestet om håb

Vi underviser i forskellige historier, men står over for fælles udfordringer

I og uden for Europa præges vores klasseværelser af forskellige erindringer, konflikter, stiltiende forestillinger og politiske sammenhænge. Der er mange måder at undervise i fortiden, leve nutiden og overveje fremtiden på. Alle historielærere underviser ud fra et lokalt perspektiv, der er formet af deres baggrund. Dette er vigtigt, fordi der aldrig kan undervises i historie uden en kontekst. Men de udfordringer, vi står over for, deles i stigende grad.

"Spændingen ved at finde det svært at bevare håbet og ikke lade sig overmande af frygt i en verden, der oplever så meget lidelse og uretfærdighed, samtidig med at den desperat ønsker forandring (og at være en del af denne forandring)."

Uden for klasseværelset polariseres den offentlige debat ofte, individualisme kan svække fællesskabsfølelsen, og demokratiske værdier kan ikke længere tages for givet. Historien viser os imidlertid også, at rettigheder, friheder og forskellige former for solidaritet er blevet opbygget over lang tid og kan beskyttes, revurderes og fornyes. Eleverne vokser op med sociale netværk, misinformation og kunstig intelligens i miljøer, hvor det kan være vanskelig at vurdere, hvad der er korrekt og legitimt, og hvor for meget indhold kan skabe forvirring, træthed og mistillid. Systemisk racisme, ulighed, intergenerationelle traumer og uløste sociale spændinger og krige er også med til at påvirke, hvordan unge forholder sig til historie, institutioner og hinanden.

Historien kan misbruges. Vi bekæmper dette i klasseværelset og som et fællesskab af lærere og undervisere.

I klasseværelset optræder disse realiteter i elevernes spørgsmål, følelser, tvivl, modstand, tavshed eller manglende interesse, men også i deres nysgerrighed, retfærdighedsfølelse, digitale viden og ønske om at forstå den verden, de lever i. Eleverne bringer narrativer fra familier, lokalsamfund, medier og onlinemiljøer samt spørgsmål om kulturarv og identitet ind i klasseværelset: hvad nedarves, hvad deles, hvad anfægtes, og hvad vælger hver generation at videreføre eller ændre. Disse øjeblikke kan være vanskelige, men de er også øjenåbnere.

Disse følelser kan og bør ikke ligge uden for historieundervisningen. De er en del af den virkelighed, hvori der undervises i historie.

Hvad håb betyder i historieundervisningen i dag

Håb kan betyde forskellige ting afhængigt af konteksten, vores erfaringer og sprog. For historielærere kan det ikke forblive et abstrakt ord. For os er håb ikke naiv optimisme. Det er ikke troen på, at tingene simpelthen vil blive bedre.

Uden for klasseværelset kan håb forstås som en evne til at bevare vores sociale kapital, holde vores samfund modstandsdygtige, overvinde vanskeligheder og modstå fortvivlelse. Det er baseret på værdier som solidaritet, menneskerettigheder, lighed, inklusivitet og ansvar. Det giver energi, motivation, drivkraft og en følelse af formål. Det hjælper folk med at finde måder at handle på, selv når forandringerne er langsomme, usikre eller vanskelige.

I klasseværelset bliver håb en praksis. Det er et redskab til forandring.

Som historielærere er **vi drevet af behovet for at opbygge tillid:** tillid til, at elever kan håndtere kompleksitet og sætte spørgsmålstegn ved narrativer. Uden tillid kan vi ikke fortælle alvorlige historier, rumme uenigheder eller hjælpe eleverne med at sætte spørgsmålstegn ved følsomme narrativer. Tillid betyder ikke komfort eller konsensus. Den skaber betingelserne for, at eleverne kan føle sig respekteret og stole på deres egne evner – nu og i fremtiden. Og for at forblive i dialog som en aktiv global borger og bidrage til et åbent og tillidsfuldt samfund også uden for klasseværelset.

Klasseværelset, hvor der foregår historieundervisning, er et særligt rum, hvor håb kan praktiseres, fordi historieundervisningen allerede rummer muligheden for håb. Den viser, at verden ikke altid har været, som den er nu. Den viser, at samfund ændrer sig, at mennesker handler, at uretfærdigheder bliver udfordret, at rettigheder påberåbes, at lokalsamfund kan genopbygges, og at narrativer forandres.

Derfor er håb ikke noget, der føjes til historieundervisningen udefra. Det findes allerede i historielærernes arbejde: i den måde vi hjælper eleverne med at skifte fra passive lærende til aktive medborgere, styrker deres evne til kritisk tænkning og tilskynder dem til at gå fra refleksion til handling.

"Jeg tænker på håb som en radikal handling [...] Jeg tænker på håb som både en beslutning og et tilsagn om samtidig at holde fast i det og give det videre til andre."

For eleverne bør håb være et redskab til at forstå og handle.

Det hjælper dem med at forbinde fortiden med nutiden, sætte spørgsmålstegn ved, hvad der synes nagelfast, forestille sig og forstå, at tingene kan være anderledes. Eleverne får ikke kun viden. De kommer med spørgsmål, erfaringer, følelser, kapaciteter såsom digital ekspertise og måder at se verden på. Håbet vokser, når disse bidrag tages alvorligt og bliver en del af læringsprocessen.

For historielærere er håb derfor både et ansvar og en praksis: en undervisningsmetode,

der understøtter forståelse, handlekraft, fællesskab, demokratisk deltagelse og

Hvor håb kommer til udtryk i historieundervisningen

Håbet tager form i det daglige arbejde med historieundervisning: inden for de emner, vi foreslår, de materialer, vi udvælger, de spørgsmål, vi stiller, de historier, vi deler, den tavshed, vi undersøger, og de rum, vi skaber, så eleverne kan tænke, tale og deltage.

Kilder, fakta og beviser er centrale for dette arbejde. Fotografier, genstande, mundtlige vidneudsagn, kort, arkiver, gadenavne, museumsudstillinger, historiens lokale spor og digitale dokumenter hjælper eleverne med at stoppe op og undersøge nærmere. De lærer at spørge, hvem der udtaler sig, hvad der er fakta, hvad der er holdninger, hvad der mangler, og hvad der kan drages i tvivl. Disse færdigheder har betydning langt ud over klasseværelset.

Nogle af disse historier går på tværs af generationer. De forbinder eleverne med børn, voksne og ældre i fortiden og nutiden. De minder os om, at historie handler om, hvad der overdrages, nedarves, og hvad hver generation vælger at videreføre eller ændre.

Multisperspektivitet er af central betydning for dette arbejde. Ved at udforske forskellige synsvinkler, sammenligne narrativer og sætte spørgsmålstegn ved dominerende, nationale, koloniale eller eurocentriske perspektiver hjælper vi eleverne med at forstå, at historie aldrig er én enkelt historie. Vi leder efter stemmer, der ikke kommer til udtryk i lærebøgerne, og spørger, hvad der er blevet bragt til tavshed, overset eller gjort usynligt. Dette gør ikke historien enklere; det gør den mere ærlig.

Håb kræver også, at der er plads til uenigheder. Det kræver ikke konsensus, men det kræver tilstrækkelig tillid til, at vi kan føre vanskelige samtaler. I drøftelser, debatter og sunde konflikter kan eleverne lytte konstruktivt, argumentere, tvivle, sammenligne beviser og støde på forskellige fortolkninger, uden at uenigheder bliver til fjendtligheder.

"Uden modstand, ingen indsigt. Håb betyder derfor ikke, at man undgår spændinger, men at man har tillid til, at konfrontation kan føre til forbindelser [...] hvor man i fællesskab kan forestille sig en mere retfærdig fremtid."

Deltagelse omdanner denne læring til handlekraft. Når eleverne stiller deres egne spørgsmål, udforsker, debatterer, bliver medskabere, melder sig til et elevråd, skaber et projekt, taler med andre eller forbinder deres klasseværelse med deres lokalsamfund, går de fra at være lyttere til at være deltagere. De begynder at se sig selv som nogen, der ikke blot lærer om historien, men som individer, der er en del af og kan handle i historien.

Følelser er også en integreret del af dette arbejde. Historien kan vække og fremprovokere frygt, vrede, sorg, modstand, empati, ubehag og omsorg. Disse følelser kan blokere for læring, hvis de ikke anerkendes; men hvis de anerkendes og anvendes, er de afgørende for selve læringen. Vi erstatter ikke beviser med følelser. Følelser er en ubestridelig del af kritisk tænkning. Vi hjælper eleverne med at forstå, hvad de

føler, bevæge sig gennem det og skifte fra reaktion til refleksion.

Fantasien åbner plads for håb. Gennem rollespil, simuleringer, kunstbaseret refleksion, fremtidsorienterede spørgsmål og spilbaseret læring kan eleverne opleve kompleksitet i stedet for kun at høre om den. De kan træde ind i forskellige roller, blive stillet over for dilemmaer, afprøve beslutninger og se, at nutiden ikke er nagelfast. Kreativitet kan også frembyde en anden måde at vurdere læring på. Denne praksis kan forbinde viden med følelser og vise, hvordan eleverne forstår, føler og giver mening til historien.

Som lærere har vi også et ansvar for at blive ved med at lære, være aktivt reflekterende og forblive nysgerrige. Det betyder, at vi må sætte spørgsmålstegn ved vores pædagogik, vores følelser, vores fordomme og vores stereotyper. Vi kan ikke bede eleverne om at engagere sig i ubehag, kompleksitet og vanskelige historier, hvis vi ikke selv er begyndt på dette arbejde.

Håbet kan også vokse uden for klasseværelset: i museer og arkiver, ved mindesmærker og monumenter, i offentlige rum, i naturen, i den lokale kulturarv og på udstillinger, feltarbejde og besøg. Møder med steder, genstande og mennesker gør historien håndgribelig. De hjælper eleverne til at opleve forbindelse med og sætte spørgsmålstegn ved begivenheder, genstande, erindringer og aktuelle realiteter.

At skabe håb

"Håb er ikke en naiv følelse, men en professionel holdning, der anerkender fortidens kompleksitet, samtidig med at muligheden for forandring anerkendes som en integreret del af læringsprocesser."

Vi kan ikke alle gøre alt dette på samme måde. Vores kontekst, læseplaner, ressourcer og frihedsrettigheder er forskellige. Nogle praksisser anvendes allerede i vores klasseværelser. Nogle er forhåbninger. Nogle kræver mere tid, støtte, mod og fællesskab.

Denne forsamling er som et praksisfællesskab omkring temaet historie og håb mere end bare en konference. Det er en samarbejdsbaseret tankegang, en anledning til at trække på erfaringer fra vores fælles virkelighed, lære på tværs af vores forskelle og opbygge en fælles bevidsthed om, hvad historieundervisning kan bidrage med i vore dage.

Uden for klasseværelsets mure er det let at tabe den bredere bevægelse, vi er en del af, af syne. Disse forsamlinger skaber et åbent og ærligt rum, hvor undervisere fra hele Europa og resten af verden kan (gen)skabe kontakter, udveksle praksis og minde os selv om, hvorfor vi gør, som vi gør.

Dette manifest er vores kollektive retningslinje for håb som en praksis inden for historieundervisning: et fælles tilsagn om at gøre klasseværelset til et sted, hvor håb ikke blot drøftes, men skabes.

Wall of HOPE

Håbets mur er en visuel tidslinje, hvor deltagerne blev bedt om at dele en erindring fra fortiden eller en håbefuld fremtidsforestilling ud fra et rent personligt historisk synspunkt eller med et globalt perspektiv. Hvert opslag er en afspejling af et øjeblik, en hændelse, en virkelighed eller en følelse, der kan forbindes med håb. Denne kreative, interaktive installation omfatter mere end 120 bidrag fra deltagerne i EuroClios 32. årskonference: Historie og håb.

Muren hjælper os med at se, hvordan håb udfolder sig på forskellige tidspunkter, og hvordan det for at opfylde tidens krav stadig skifter fokus. Den viser, at hver æra har søgt sine egne løsninger og bevægelser og indgydt sit eget mod. Håb har ingen grænser. En lokal oplevelse, en gadeprotest, vedtagelsen af en lov nævnes, finder genklang og bliver en global opmuntring. Håb fungerer som en gnist for personlige historier og kan antænde en kollektiv ild.

"Kvinder fik stemmeret i Finland."
- 1906, europæisk/global

Håb er et middel til at genopbygge tillid, solidaritet og fællesskab. Det bevæger sig gennem demokratiske vækkelser, regimers fald og indgyder mod til kollektiv handling. Håb står for uddannelse, for ungdom og for alle generationer, der lærer om, rejser spørgsmål ved og vover at forme det nye.

"Al stjålen kulturarv er blevet returneret til oprindelsessamfundene."
- 2023, europæisk/global

Dette interaktive engagement viser, at historien ikke blot er en sekvens af datoer, men en række valg. Vi vælger at huske den menneskelige kæde, rettighederne, fremskridtene og klasseværelset. Håbets mur symboliserer en tro på, at fremtiden kan blomstre og vil blive næret af fortidens erfaringer, en levende fantasi og ønsket om at omdanne skuffelser til vækst.

Besøg Håbets mur online:
historywallofhope.eu

Hope MANIFESTO

Besøg hjemmesiden

#HISTORYANDHOPEMANIFESTO

EuroClio

HOUSE OF EUROPEAN HISTORY

An initiative of the European Parliament